

**SOCIAL- OCH
HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS
BETÄNKANDE 21/2012 rd**

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av sjukförsäkringslagen, 4 och 6 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn samt av 11 a § i lagen om barndagvård

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 21 september 2012 regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av sjukförsäkringslagen, 4 och 6 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn samt av 11 a § i lagen om barndagvård (RP 111/2012 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Motioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motioner:

- LM 2/2011 rd — Tuula Väättäinen /sd: Lag om ändring av 9 kap. 7 § i sjukförsäkringslagen, som remitterades till utskottet den 7 juni 2011 och
- AM 9/2012 rd — Mikko Savola /cent: Rätt till pappaledighet i flerlingsfamiljer, som remitterades till utskottet den 6 mars 2012.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Pekka Humalto, social- och hälsovårdsministeriet
- förmånschef Suvi Onninen, Folkpensionsanstalten
- sakkunnig Tero Tyni, Finlands Kommunförbund
- expert Tarja Arkio, Akava rf
- expert Johan Åström, Finlands näringsliv
- chef för sociala frågor Katja Veirto, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- juridisk ombudsman Harri Hellstén, Företagarna i Finland
- ombudsman Anu Uhtio, Adoptivfamiljer rf
- utbildningsplanerare Anna Moring, Regnbågsfamiljer
- ombudsman Ulla Kumpula, Suomen Monikoperheet ry
- ombudsman Heljä Sairisalo, Förbundet för Ensamstående Föräldrar rf.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONERNA

Propositionen

I proposition föreslår regeringen att bestämmelserna om faderskapspenning i sjukförsäkringslagen ändras.

Pappor ska ha rätt till faderskapspenning som betalas ut för sammanlagt högst 54 vardagar och som inte kan överföras på den andra föräldern. Om pappan inte använder sin rätt, går den förlorad. Faderskapspenning ska, precis som nu, kunna betalas för högst 18 vardagar samtidigt som den moderskaps- eller föräldrapenning som betalas till mamman under moderskaps- eller föräldrapenningsperioden. Rätten till faderskapspenning ska inte längre vara bunden till föräldrapenning och den ska inte heller längre minska det antal dagar för vilka föräldrarna har rätt till föräldrapenning. Faderskapspenningen ska utnyttjas innan barnet fyller två år. Faderskapspenning för adoptivföräldrar eller förmåner som kan jämföras med faderskapspenningen ska när det gäller adoptivföräldrar eller partner i registrerade partnerskap på samma sätt utnyttjas inom två år från det att barnet har tagits i vård. Faderskapspenningen betalas per barn så att födelsen av ett nytt barn i familjen inte längre innebär att pappans rätt till faderskapspenning för det föregående barnet upphör. Framflyttning av en faderskapspenningsperiod förutsätter heller inte längre att barnet har vårdats hemma under tiden

mellan föräldrapenningsperioden och den faderskapspenningsperiod som har tagits ut efter föräldrapenningsperioden. I överensstämmelse med detta kan barndagvården inledas omedelbart efter föräldrapenningsperioden.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2013 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2013.

Lagmotion

I lagmotion LM 2/2011 rd föreslås det en ändring i 7 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen som innebär att tiden för faderskapspenning i så kallade flerlingsfamiljer avser ett barn. Då blir tiden för faderskapspenning lika lång som tiden för faderskapspenning under moderskaps- eller föräldraledighet enligt den gällande lagen (18 dagar) multiplicerad med antalet barn som föds samtidigt.

Åtgärdsmotion

I åtgärdsmotion AM 9/2012 rd föreslås det att familjeledigheten för så kallade flerlingsfamiljer ändras så att den föräldraledighet som pappan tar ut samtidigt som mamman förlängs till 2 x 24 vardagar eller 3 x 24 vardagar.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Allmänt

År 2011 betalades faderskapspenning ut till 73 procent av papporna under moderskaps- och föräldraledigheten. Nästan 27 procent av papporna utnyttjade pappamånaden i fjol. Fortfarande är det så att merparten av papporna inte utnyttjar sin lagstadgade rätt till föräldraledighet eller pappamånad. Bara 3,3 procent av papporna fick föräldrapenning, som alltså kan betalas ut an-

tingen till pappan eller till mamman, när pappamånaden inte räknas med.

I programmet för regeringen Katainen sägs det att familjeledigheter ökar barnens välfärd och ger båda föräldrarna möjligheter att dels ta hand om barnet, dels delta arbetslivet. Ett av målen med regeringsprogrammet är att öka den ledighet som är öronmärkt för pappor, göra det mer flexibelt för pappor att ta ut familjeledighet och ge föräldrarna möjlighet att vårda barn längre hemma med hjälp av familjedagpenning.

Med propositionen vill regeringen uppmuntra papporna att ta ut föräldraledighet. Faderskapspenningen i 54 dagar är bara avsedd för pappor och den kommer att ersätta den nuvarande faderskapsledigheten och pappamånaden. Föräldrarna ska fortfarande kunna dela på tiden för föräldrapenning (158 vardagar). Också i fortsättningen ska pappor kunna få faderskapspenning i högst arton vardagar samtidigt som mamman får moderskaps- eller föräldrapenning. Det krävs inte längre att tolv föräldrapenningsdagar sparas till pappan för att han ska kunna ta ut hela ledigheten. Följaktligen får föräldrarna två veckor mer till sitt förfogande än de nu har. Papporna kan utnyttja rätten till faderskapspenning mer flexibelt, eftersom de kan ta ut dagarna ända tills barnet är två år och trots att det är i dagvård däremellan eller någondera föräldern är vårdledig.

Det är ett steg i rätt riktning att propositionen stärker pappors rätt till självständig ledighet, menar utskottet. En jämnare fördelning av föräldraledigheten mellan mamman och pappan ökar jämställdheten och gör det lättare att kombinera arbete och familjeliv. Pappor motiveras att ta ut längre egen ledighet och det är lättare att dela upp familjeledigheten när den familjeledighet som är förbehållen pappan blir längre. Uppdelningen underlättas också av att rätten till en plats inom barnomsorgen finns kvar under tiden med faderskapspenning, likaså möjligheten att skjuta upp tiden med faderskapspenning till efter tiden med föräldrapenning. Utskottet tillstyrker lagförslagen men med följande ändringar.

Begränsning av faderskapspenningens perioden om barnet dör

Enligt 9 kap. 14 § i den gällande sjukförsäkringslagen betalas moderskaps- och faderskapspenning ut till utgången av moderskaps- eller faderskapspenningens perioden, om ett barn är dödfött eller dör under moderskaps- eller faderskapspenningens perioden. I fortsättningen ska faderskapspenning betalas ut för tolv vardagar efter dagen för barnets död, dock längst till utgången av faderskapspenningens perioden eller ett avsnitt av den. Ändringen motiveras inte alls i propositionen.

I sitt utlåtande understryker arbetslivs- och jämställdhetsutskottet vikten av att mamman och pappan behandlas lika när ett barn dör, och anser det viktigt att social- och hälsovårdsutskottet utreder om den föreslagna begränsningen kan slopas. Social- och hälsovårdsutskottet anser att det inte finns någon anledning att minska rätten till faderskapspenning när ett barn dör. Följaktligen föreslår utskottet att 14 § 1 punkten ändras så att faderskapspenning betalas ut för arton vardagar efter dagen för barnets död, dock längst till utgången av faderskapspenningens perioden eller ett avsnitt av den.

Faderskapspenningens perioden

Syftet med ändringen i 9 kap. 7 § i sjukförsäkringslagen är att pappans rätt till faderskapspenning på grund av ett tidigare fött barn inte ska upphöra när ett nytt barn föds. Enligt förslaget ska faderskapspenning betalas ut för högst 42 vardagar under moderskaps- eller föräldrapenningsperioden på grundval av det nya barnet och högst 24 vardagar ska få bero på det tidigare födda barnet. Utskottet föreslår en teknisk precisering i 2 mom. för att bestämmelsen ska ta hänsyn till att moderskapspenningens perioden på grund av det nya barnet börjar redan innan barnet är fött.

Revidering av lagstiftningen om familjeledighet

Enligt sitt program vill regeringen arbeta för att adoptivfamiljer, flerlingsfamiljer och fosterfamiljer ska vara mer jämlika med andra familjer. Under behandlingen i utskottet kom det också fram att bland annat frånvarande pappor och ensamföräldrar bör beaktas bättre i bestämmelserna om familjeledighet. I likhet med arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser social- och hälsovårdsutskottet att det är viktigt att lagstiftningen om familjeledighet ses över för att bättre beakta behoven i olika typer av familjer.

Motionerna

Utskottet har godkänt lagförslagen enligt propositionen. Av detta följer att lagmotionerna måste avvisas.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslag 2 och 3 utan ändringar,

godkänner lagförslag 1 enligt propositionen men 9 kap. 7 och 14 § med ändringar (Utskottets ändringsförslag),

förkastar lagmotion LM 2/2011 rd och

förkastar åtgärdsmotion AM 9/2012 rd.

Utskottets ändringsförslag**Lagförslag 1**

9 kap.

Föräldradagpenningar

7 §

Faderskapspenningsperiod

(1 mom. som i RP)

(Utesl.) Under den moderskaps- och föräldrapenningsperiod som baserar sig på födelsen av det nya barnet betalas faderskapspenning sammanlagt för högst 42 vardagar så att högst 24 vardagar kan basera sig på födelsen av det tidigare barnet och högst 18 vardagar på födelsen av det nya barnet. I detta fall ska de faderskapspenningsdagar som baserar sig på födelsen av det tidigare barnet tas ut under ett enda avsnitt.

14 §

Hur barnets död eller bortgivning för adoption inverkar på föräldradagpenningen

Om ett barn är dödfött eller om ett barn eller ett adoptivbarn dör

1) betalas moderskapspenning till utgången av moderskapspenningsperioden och faderskapspenning för 18 vardagar efter dagen för barnets död, dock högst till utgången av faderskapspenningsperioden eller av ett avsnitt av perioden,

— — — — —

Helsingfors den 21 november 2012

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Rehula /cent
vordf. Anneli Kiljunen /sd
medl. Sanni Grahn-Laasonen /saml
Arja Juvonen /saf
Laila Koskela /saf
Merja Kuusisto /sd

Hanna Tainio /sd
Lenita Toivakka /saml
Anu Vehviläinen /cent
Ulla-Maj Wideroos /sv
Erkki Virtanen /vänst
ers. Juho Eerola /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Harri Sintonen.

RESERVATION 1

Motivering

Propositionen om förlängd pappaledighet har flera fördelar. Den tillgodoser småbarnsfamiljernas behov av mer gemensam tid och ger papporna bättre möjligheter att vara delaktiga och ta ansvar för sina barns fostran.

Men vi i Centern ser propositionen bara som ett litet steg mot bättre möjligheter att kombinera familj och arbetsliv. Den ger inte föräldraskapet något övergripande stöd och fokus är inte primärt satt på barnets intresse. Förslagen har utarbetats utifrån ramavtalet i trepartsförhandlingarna och de ingår i helhetslösningen. Propositionen är starkt inriktad på arbetslivet och den lever inte upp till regeringsprogrammets skrivning om hänsyn till olika typer av familjer.

Förra regeringsperioden gjorde en arbetsgrupp under ledning av barnombudsmannen Maria-Kaisa Aula en utredning av familjeledigheterna och lade fram många förslag till helhetslösningar. Nu riskerar förslagen att rinna ut i sanden. Det är uppenbart att de kräver brett förankrad beredning där också arbetsmarknadsorganisationernas perspektiv kommer fram. Vi i Centern kräver att regeringen skärper sig i frågan. Det behövs en övergripande reform av föräldraledigheten.

Det är extra viktigt att tänka på att samma villkor ska gälla för familjer med ensamföräldrar som för andra. Det gör man inte i den aktuella

propositionen om faderskapsledighet. Dessutom bör studerandes och beväringars lika rätt till föräldrapenning förbättras. Vi är också för högre studiepenning till studerande med barn.

I det första lagförslaget föreslår vi följande ändringar:

Pappan i flerlingsfamiljer ska ha rätt till faderskapsledighet för varje barn vid flerbörd och adoptivpappor rätt till faderskapsledighet för varje barn som adopteras på samma gång. Det tillför lagförslaget ett tydligare barnperspektiv, för varje barn som föds eller adopteras till en familj bör ha rätt till gemensam tid med sin pappa. Det garanterar också jämställdhet och likabehandling för barn i samma familj.

Faderskapsledigheten kunde i dessa fall tillämpas så att den i tvillingfamiljer och vid adoption av två barn samtidigt är sammanlagt minst 54 + 18 vardagar, för trillingar minst 54 + 18 + 18 osv. Förlängd faderskapsledighet bör få tas ut samtidigt under tiden med moderskapspenning eller föräldrapenning.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslagen enligt utskottets betänkande, men 9 kap. 7 § i lagförslag 1 med följande ändringar:

Reservationens ändringsförslag

9 kap.

Föräldradagpenningar

7 §

Faderskapspenningsperiod

Faderskapspenning betalas sammanlagt för högst 54 vardagar vid varje enkelbörd. Vid flerbörd förlängs faderskapspenningsperioden till 18 vardagar för varje extra barn. Under moderskaps- och föräldrapenningsperioden betalas faderskapspenning sammanlagt för högst 18 vardagar för varje barn som fötts. Betalningen av

faderskapspenning under moderskaps- och föräldrapenningsperioden kan uppdelas på högst fyra avsnitt. Betalningen av faderskapspenning utanför moderskaps- och föräldrapenningsperioden kan uppdelas på högst två avsnitt. Rätten till faderskapspenning gäller tills barnet fyller två år eller det har gått två år sedan adoptivbarnet togs i vård.

(Utesl.) Faderskapspenning betalas under den moderskaps- och föräldrapenningsperiod

som baserar sig på födelsen av det nya barnet sammanlagt för högst 42 vardagar så att högst 24 vardagar kan basera sig på födelsen av det tidigare barnet och högst 18 vardagar på födelsen av det nya barnet. I detta fall ska de faderskapspeningsdagar som baserar sig på födelsen av det tidigare barnet tas ut under ett enda avsnitt. Tiden förlängs med 18 vardagar per extra barn om det föds fler än ett barn.

Helsingfors den 21 november 2012

Juha Rehula /cent
Anu Vehviläinen /cent
Arja Juvonen /saf

RESERVATION 2

Motivering

Med propositionen vill regeringen uppmuntra papporna att ta ut föräldraledighet, och det är bra. Men utifrån vårt familjebegrepp anser vi att ett barn har rätt till både sin pappa och sin mamma. Det beaktar propositionen inte i tillräckligt hög grad. Vidare anser vi det vara extra viktigt att problemen med föräldraförmånerna för ensamfamiljer och flerlingsfamiljer (familjer med tvillingar, trillingar osv.) åtgärdas.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen i betänkande ShUB 21/2012 rd stryker följande avsnitt i motivtexten:

"I likhet med arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser social- och hälsovårdsutskottet att det är viktigt att lagstiftningen om familjeledighet ses över för att bättre beakta behoven i olika typer av familjer." och

ersätter det med följande text:

"Utskottet anser det viktigt att lagstiftningen om familjeledighet ses över för att bättre beakta behoven i olika typer av familjer."

Helsingfors den 21 november 2012

Laila Koskela /saf
Juho Eerola /saf